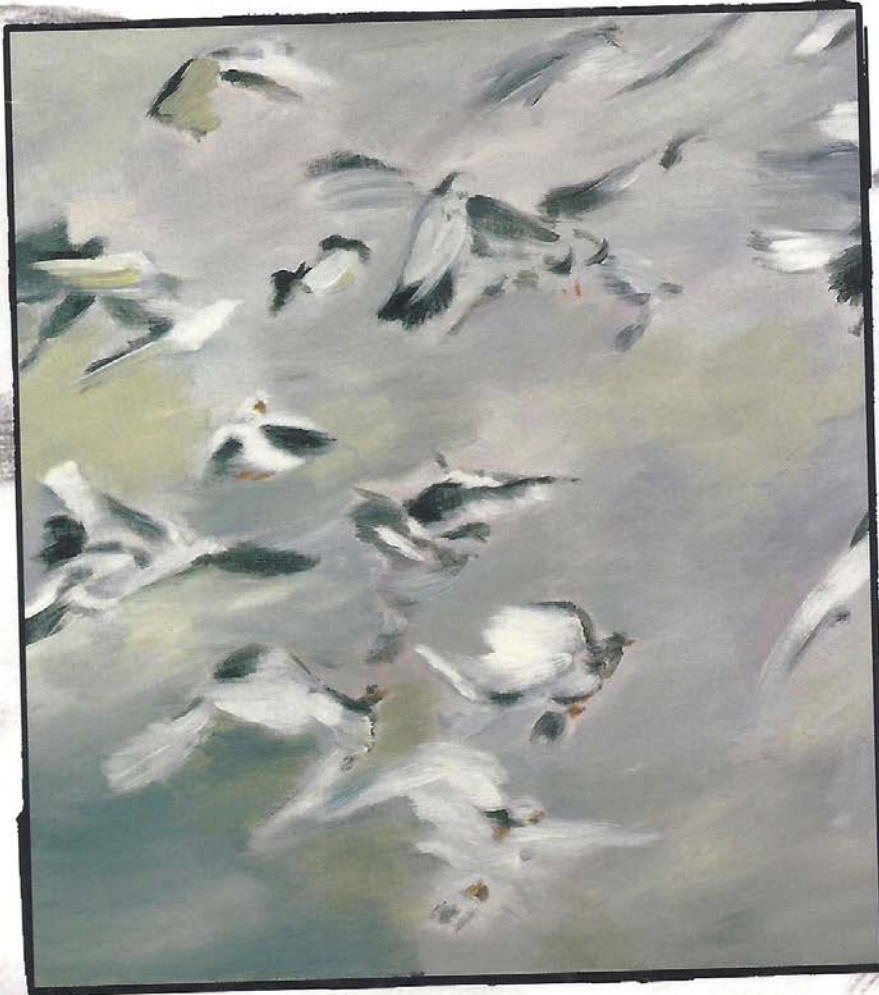

סמי מיכאל
יונים בטרפלגר

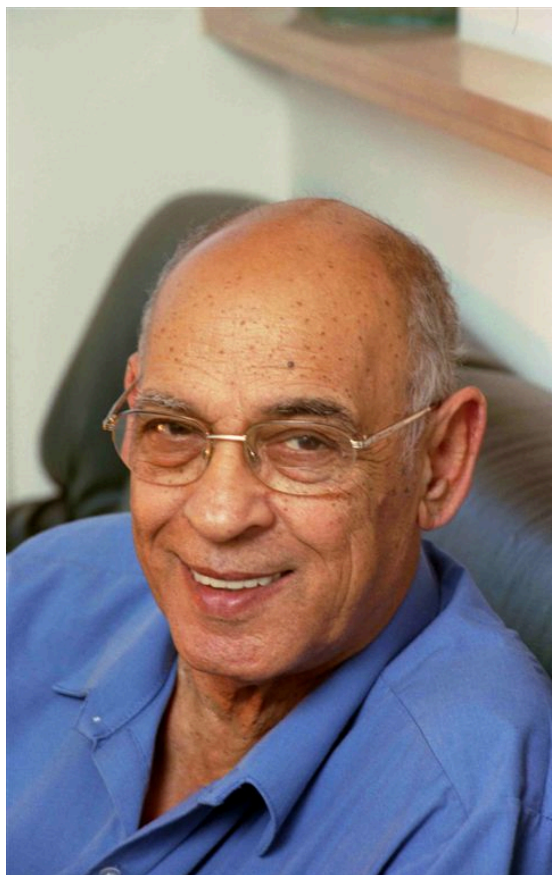

מסור – dedicated
 רדופה – haunted
 מאומץ – adopted
 נמלטו, להמלט – to flee
 עריסה – cradle
 סערה – storm
 מנוסה – flight, escape
 לשאת – to bear
 אומץ – bravery
 כפול – double
 נרקמים – are woven
 עדנה – tenderness
 אכזרי – cruel
 שגרה – routine
 כיבוש – occupation
 לעורר – to raise
 נוקב – piercing

זאב אפשטיין, גבר ישראלי עשיר ומצליח, בן מסור לאמו ניצולת
 השואה ורדופת הפחדים, מגלה יום אחד שהוא בן מאומץ: הוריו הם
 פלסטינים שנמלטו מחיפה ב-1948 והוא נשאר בעריסתו בסערת
 המנוסה. זאב הוא במובן מסוים דור שני גם לשואת היהודים וגם
 לנפכה של הפלסטינים, והוא עושה כל שביכולתו לשאת באהבה
 ובאומץ את המשא הכפול והבלתי-אפשרי הזה. לאחר שאמו הביולוגית,
 נפילה, מגלה אותו ונכנסת לחייו, נרקמים ביניהם יחסים מופלאים
 של חום ועדנה, בעוד המציאות הישראלית-פלסטינית האכזרית
 ממשיכה בשגרת הכיבוש מזה והטרור מזה. הניסיון הרב-תרבותי
 המיוחד של סמי מיכאל מאפשר לו להוסיף ולעורר שאלות נוקבות
 על אודות שני העמים החיים על אדמה מדממת, והוא עושה זאת
 כדרכו ביד של אמן רגיש ומעמיק.

סמי מיכאל מעניק לנו רומן חדש שנקרא בנשימה עצורה, הן בשל
 עלילתו המרתקת רבת התהפוכות והן בזכות גיבוריו שובי הלב.
 עוד הישג ספרותי חשוב ומרשים למחבר ויקטוריה, חסות, חצוצרה
 בואדי, מים נושקים למים, מבכירי הסופרים הישראלים - שספריו
 מאירים תחומי חיים שכמעט לא הועלו בספרות הישראלית, ובולט
 בהם כוחה של האמנות לנפץ מיתוסים ולהגיע לחקר האמת.

lengthy – ממושך
 pleasantness – נועם
 steaming – מהביל
 wrapped – אפף
 steam – אדים
 running – זורמים
 abandoning – מפקיר
 passing thoughts – הרהורים
 to hint – לרמז
 tense – דרוך

החרישה – היתה בשקט

placed - הניחה
 collected - אספה

זה היה יום אחד לפנות ערב. הוא יצא ממקלחת חמה וממושכת, נושא עמו אל חדר המגורים משהו מן הנועם החמים, המהביל, שאפף אותו מתחת לאדי המים הזורמים בעורו מפקיר עצמו להרהורים מתוקים על שדיה של חברתו ענת, ופתאום ראה את אמו עומדת ומחכה לו. היא הפכה אליו את גבה ורמזה לו באצבעה ללכת אחריה אל הספה. הוא נעצר בדרך, "מה קרה?"

היא החרישה והתיישרה. "אני חייבת לגלות לך משהו." "את חולה, אמא? קרה לך משהו?"

דאגתו של בנה נגעה ללבה. היא הניחה את כף ידה על ברכו ומיד אספה אותה. "אני ואפרים המסכן, אנחנו לא

מסוגלת – יכולה
to apprise, inform – לבשר
disaster, travesty – אסון
trembling – רעד

מאופק – reserved
moderate – מתון

תפס – to grasp

התעקש, להתעקש – to insist
לדחות – to reject
זעם – rage
גאה – swelled
לפרוק – to unload

עריסה – cradle
ממציאה, להמציא – to invent
לנטוש – to abandon

עורף – home front
נעזבו – to be left behind
נזרקו – to be thrown out
גוויות – bodies
הסתנן, להסתנן – to filter
רעד – trembling
שלטה, לשלוט – to control

ההורים האמיתיים שלך. "ריבה היתה מסוגלת לבשר על אסונות נוראים בלא רעד בקולה." רגשנות הסתננה לקולה רק כשהיתה נוגעת בגופו, ולבד מהפעם הזאת, מזמן חדלה לנגוע בו ביוזמתה. בכל פעם שהציפה אותו חיבה עזה לאמו והוא היה לוכד אותה בכוח בזרועותיו ומטביע נשיקה על מצחה, היתה ריבה מתאדמת כסלק ואגרופיה הקטנים היו הודפים אותו בתנועה נואשת, כמתדפקת על שער נעול.

[ריבה חינכה את זאב להיות מאופק ומתון כמותה. לשמע דבריה עתה קפא תחתיו רגע ארוך, ולבסוף אמר, "מזמן היתה לי הרגשה קצת משונה כלפי אבא. לא סיפרתם לי כלום על מה שעבר עליכם שם. רק שקט, שקט היה בכל מה שקשור לעבר שלכם." ראיתי את ההבדלים ביניכם. וכששאלתי את אחותך יוטה, היא לא רצתה לספר לי איך את והוא נפגשתם. אבל למה שתקת כל השנים?" דמיונו מיאן לקלוט מיד את דבריה, הוא אפילו נטה להתברח. "אז איפה קנית אותי, אמא?" ומיד תפס שגם התואר "אמא" כבר אין בו ממש, בעצם.

"לא קנינו אותך, זיסי," אמרה ריבה. זאב עדיין התעקש לדחות מעליו את האמת, ולו לרגע. "אז קיבלתם אותי בחבילה בדואר?.." הזעם הלך וגאה בלבו, והוא לא ידע על מי לפרוק אותו.

"היית פה, נשמת, בדירה הזאת, תינוק בן כמה חודשים שההורים שלו ברחו ב-1948 והשאירו אותו בעריסה." "מה זה, ההורים שלו? שטויות! את ממציאה דברים. את היית מסוגלת לנטוש אותי ככה?"

"זאת היתה אחת מהמלחמות האלה, שהגיעה עד הבתים בעורף. בעצמי ראיתי, בימים שלי, בימים הרחוקים, הרבה תינוקות שנעזבו בעריסות, בשדות, נזרקו מרכבות. הרבה תינוקות בכו עד מוות ליד הגוויות של האמהות שלהם." לקולה הסתנן רעד קל, אך היא שלטה בו והוסיפה, "דברים

לצוד – to hunt
 גוזל – chick
 קן – nest
 חסרי ישע – helpless
 נטרפת – is devoured
 לשרוד – to survive

נצר – heir

מנומק – explained, reasoned
 אזמל – scalpel
 לכתר – to chop up
 להתיז – amputated
 כפות מאזניים – pans of a scale
 להכיל – to contain
 יתרונות – pros, advantage
 לזנק – to soar
 קש – straw
 זיוף – forgery
 אשליה – illusion
 שקר – lie
 סוד אפל – dark secret
 אבדה – loss
 עלומים – secret
 רווח – gain
 מזדמנים –
 להטיל – to cast
 מאמץ – struggle
 בהול – rushed
 חיוני – imperative
 איזון – balance

כאלה בטח קורים אפילו עכשיו, באפריקה ובעוד מקומות. אדם ממשיך לצוד אדם. הרבה גוזלים נשארים בקן חסרי ישע, אחרי שהאמא שלהם נטרפת. ולא כל גוזל יכול לשרוד, לא לכל גוזל יש מזל לחיות.

המחשבה הראשונה שעלתה בדעתו היתה שהוא בעצם לא נצר לבית אפשטיין. אז אני בכלל לא אפשטיין, אמר לעצמו. ואני לא בן של ניצולי שואה, לא באתי מאירופה. אני ערבוש, סתם ערבוש. ההסבר המנומק של ריבה פעל כאזמל מנתחים מהיר, שביתר והתיז יותר ממחצית האגו שלו. ועם זאת, ההיגיון שלו עדיין היה חזק מן הרגש. הוא חשב בהיגיון קר. בעצם, ההיגיון שלו פעל ככפות מאזניים. הכף שהכילה את ערכו כאזרח בעל יתרונות במדינת היהודים זינקה אל על כאילו קש הונח עליה. הזיוף, האשליה, השקר, הסוד האפל, האבדה הנוראה של הורים עלומים והרווח הקל של הורים מזדמנים, הם אשר הטילו את מלוא כובד משקלם על הכף האחרת. מרגע זה ואילך הפכו חייו למאמץ בהול וחיוני להשיג איזון כלשהו בקיומו.

”ערבוש! טו-טו-טו, כל הערבים ימותו,” ככה שר עם הדרדקים עוד בגן הילדים. תרבות ממוסדת שלמה, מספרות הילדים ועד מחקריהם של מיטב ההיסטוריונים האקדמאים, עיצבה את תודעתו. כל אלה חזרו ושידרו מסר אחד – הערבי הוא יצור נחות וחורש מזימות. יתרה מזו, לפי הפולקלור העממי, הבוטה יותר – ערבי טוב הוא ערבי מת. וחוץ מזה, הערבים הם בוגדנים, נוכלים, מוכנים למכור את האמא שלהם בעבור חופן של זהב, כולם ערבושים מלוכלכים ופרימיטיבים, גזע חסר מוסר, שחי על שוד וגזל. הערבים מזיינים בהמות, אונסים בלונדיניות ושטניות, כמו ענת, ורוצחים את בנותיהם שלהם. איך היה מתנהג ערבי אילו ראה את שדיה העירומים והזקורים של ענת? אונס אותה, מאה אחוז היה אונס אותה ואחר-כך

שוחט אותה. אבל אני לא אנסתי אותה, למרות שנולדתי ערבי. ואולי זה בגלל רסן התרבות שאילפה אותי. לימדו אותי להסתיר את המאויים הכמוסים מעיני הזולת. כשהייתי ילד לא סיפרתי לאף אחד שכל־כך קיוויתי שאפרים אפשטיין יתנדרף וייפח את נשמתו כדי שריבה תהיה כולה שלי. ריבה לימדה אותי להיות נקי, אחרת הייתי מתגולל בסחי כמוהם.

כמו כל יהודי משומד, חשוב שלאורך ימים יתעב את מוצאו וישנא את הערבים שנאת נפש. זאב חשב שבמוקדם או במאוחר תרגיש ענת בריח הערבים הנודף ממנו. תחושת הסלידה מעצמו הציפה אותו, אך לא לאורך זמן. כעבור ימים אחדים ראה את ריבה, הנרתעת בדרך־כלל מריחם של גברים, מצמידה אל אפה גופייה שהסיר מעליו זה עתה, ושואפת את הריח עמוק אל קרבה. הוא נתקף בהלה. "מה את מריחה?" שאל. ריבה חשה מיד בבהלה שבקולו. "לדעת אם אני צריכה לשים אותה בכביסה. וחוץ מזה, אני אוהבת את הריח שלך, נשמתי." זאב חשש לפגוש את הערבי הראשון ברחוב, בחנות, בקולנוע, בכל מקום. בכיתה המקבילה למדו שני תלמידים ערבים, נערה ונער. פעם הוא יצא לפנייהם משער בית־הספר ופתאום נכנסה בו רוח רעה. הוא סב לאחור ופסע לעברם בצעדים מאיימים. הנער מיהר להתייצב לפניו, להגן על הנערה. "מה אתה רוצה?" קראה הנערה מאחורי כתפו של בן זוגה. "עד היום היית בן־אדם נחמד," לחש לעומתו הנער הערבי בנעימה מפייסת.

הם לא מזהים אותי. שנתיים לומדים אתי בבית־הספר ולא הבחינו שאני ערבי. הוא גם שמח לראות שהנער חש לגונן על הנערה מפניו.

בבולמוס נסער התנפל על ספרי פסיכולוגיה. כשגילה את האסכולה ההתנהגותית, רווח לו. סקינר היה נביאו. כולם נולדים כלי ריק. הסביבה והלמידה הן שמעצבות את

הפרט. המוצא, הגזע והשורש והגנים לא מעלים ולא מורידים. הוא ישראלי. הוא יהודי. הוא אפשטיין יותר מריבה עצמה, שכן נעשה אפשטיין בינקותו, ואילו ריבה קיבלה את השם הזה רק עם נישואיה לאפרים. לא בלי נקיפת מצפון מצא שיותר מכול אהב באפרים את שם משפחתו, אפשטיין: כה שייך, כה יהודי. אף אחד לא העיר לזאב – לא במשחקים החשאיים עם תמר, לא בתחרויות ההשתנה למרחק של הבנים, ואף לא בהתייחדותו עם ענת – ולו ברמז דק, שדבק בו שמץ פגם. הוא לקח ראי קטן ועמד שעה ארוכה במקלחת, בוחן את איברו מכל צד. מי מל אותו? האם היה זה גלב מוסלמי? הוא שאל על כך את ריבה, שאחרי הגילוי המרעיש היתה קשובה לו במיוחד. "המוסלמים", אמרה לו, "לא חייבים במילה ביום השמיני, כמו היהודים. היית תינוק בן כמה חודשים, ואפרים רצה להזמין מוהל. אבל אני באתי מרקע שונה, ולא ויתרתי לו בעניין הזה. רופא מנתח ברמב"ם עשה עבודה נקייה."

אט-אט חתר זאב אל השלווה. הוא עלה איכשהו על דרך ההשלמה. נער שופע חיים היה, אופטימי, בריא בנפשו ובגופו, וגם נאה מאוד למראה. ענת חשה בסערה המתחוללת בקרבו, אך כשגיששה לא מצאה מענה. מאחר שגם היא היתה בריאה בנפשה ונערה מחוזרת, לא חששה ממתחרה או מפני איזה קרע ביניהם. זאב חשב אחרת. ברגעים הראשונים אחרי שנגלה לו הסוד הוא הרהר בענת, ומיד גמר אומר שלא לספר לה. הוא חשב שהיא התאהבה בבחור יהודי ולפיכך אין לו זכות לכפות עליה בחור ערבי, ואהבתו היתה עזה מכדי לנתק מגע ממנה באחת. היא היתה אהבתו הראשונה. בלילות התייסר על משכבו ולא היתה לו נפש לחלוק עמה את הטלטלה. לא היה לו העוז להיפרד מענת. אך ככל שהשקיף אל אופק עתידו, נדמה לו שהיא כבר לא קיימת שם.

[חיו זרמו לאט, כגוף שמחלים מטראומה. כשהתגייס,

זרמו, לזרום – to flow
מחלים, להחלים – to get well

ניהל, לנהל – to manage
צליעה – a limp
הטילה, להטיל – to hurl

נפרץ – was broken into
נמחק – was erased
צווח – screamed
בזדון – with malice
כבשן – furnace

נשימתו נעתקה – became
breathless
חיוור – pale

עמד במריו – insisted, kept
objecting

נדיר – rare
נקו, להקוות – pooled
מזילה, להזיל – to shed

נשארה ענת נערתו האהובה. הוא ניהל את חייו כאדם שכבר התרגל לצליעה חמורה, עד שהטילה עליו ריבה את הפצצה השנייה: הוריו האמיתיים, כלומר הערבים, עדיין חיים. הם נמצאים מעבר לגבול שנפרץ ונמחק במלחמת 1967. מחר בערב הם יבואו לראותו, בישרה לו. והוא צווח כמי שנדחף בזדון לפתחו של כבשן, "לא! בשום אופן לא!"

"הבטחתי", לחשה. "אחרי כל מה שעברתי, לא יכולתי לסרב לאם ולאב."

זו היתה הפעם הראשונה שרמזה על עברה. נשימתו של זאב נעתקה. הוא התבונן בפניה החיוורים, אך עמד במריו. "אין לי עניין בפגישה הזאת. אני לא רוצה. נקודה." "הם מאוד מבקשים, וגם אני רוצה בזה, זיסי." "את?"

דמעות נדירות נקו בעיניה. מיום שעמד על דעתו לא ראה אותה מזילה דמעה. [